

# Duševní vlastnictví v systému WTO

# Duševní vlastnictví

- =intellectual property, IP
- Chrání výsledky tvůrčí činnosti
- **Monopol na nehmotné myšlenky, které by jinak šlo neomezeně šířit s nulovými mezními náklady, i když fixní náklady na jejich tvorbu jsou velké (RaD)**
- Cíl – podporovat kreativitu – umění, věda a výzkum

# Duševní vlastnictví

- Dva typy!
- A) Autorská práva (copyright)
- B) Průmyslová práva (industrial property)
  
- Velmi odlišný režim!

# Autorská práva

- Všechny typy umění, vědecké práva, počítačové programy, databáze
- + Související práva – umělecká vystoupení, televizní a rozhlasová vysílání, zvukové a obrazové záznamy
- Vzniká **automaticky vytvořením díla** (= ne zveřejněním!)
- **Majetková práva** – rozmnožovat a prodávat dílo
- > za života autora a v ČR 70 let po jeho smrti
- **Osobní práva** - být uveden jako autor, zachovat integritu díla
- > není časově omezeno

# Autorská práva

- **Bernská úmluva 1886, Smlouva TRIPS**
- **Autorský zákon**

# Průmyslová práva

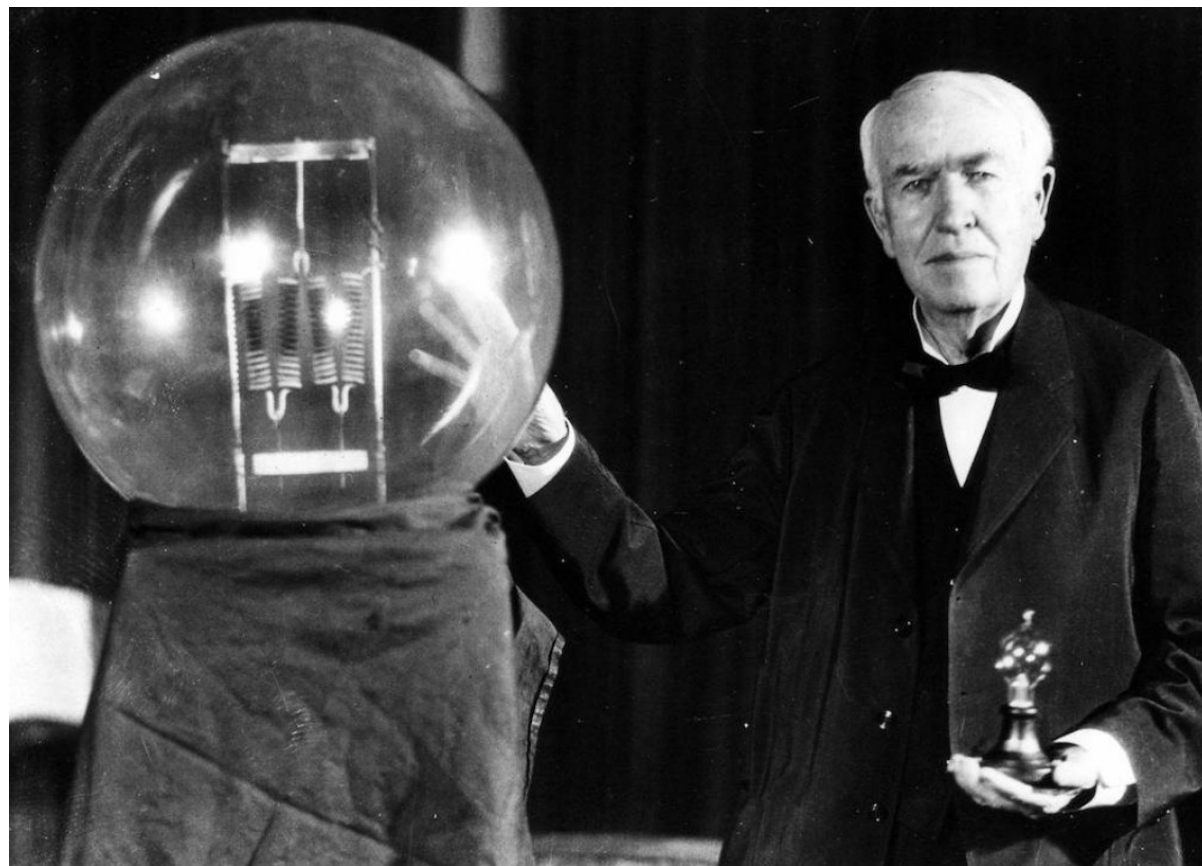
- **Patenty** (vynálezy)
  - Užité vzory (drobnější inovace)
  - „Průmyslové vzory“ (design výrobku)
  - > podpora kreativity
- 
- **Ochranné známky** (logo firmy atd)
  - Geografická označení
  - > identita výrobku, ochrana spotřebitele před klamáním

# Průmyslová práva

- O jejich udělení je třeba **žádat, platit poplatky**
- > **Administrativně náročné, drahé (velké firmy!)**
- Většinou časově omezené x ochranné známky limitované nejsou
- Ostatní – díky zveřejnění patentu se o technologii dozví, mohou si koupit **licenci**

# Průmyslová práva

- Pařížská úmluva 1883, TRIPS



- Spousta zákonů
- „Zákon č. 529/1991 Sb. o ochraně topografií polovodičových výrobků“



# Duševní vlastnictví a WTO

- Bernská a Pařížská úmluva jsou spravovány **WIPO** – přidružená organizace OSN
- **Signatáři hlavně vyspělé země**
- Původní GATT problematiku duševního vlastnictví upravoval jen málo
- Uruguayské kolo – snaha USA prosadit globální **minimální standard ochrany** duševního vlastnictví, hrozba odvetných cel
- Rozvojové země – souhlas výměnou za zemědělství a textil
- > TRIPS

# Smlouva TRIPS

- „Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights
- Vychází z Paříže a Bernu
- Národní zacházení, MFN
- **Minimální doba ochrany** – 50 let pro copyright, 20 let pro patenty
- Místy rozšíření ochrany – počítačové programy

# TRIPS a rozvojové země

- Velké administrativní náklady implementace!
- **Transfer bohatství do bohatých států > pokles ekonomického růstu, životní úrovně a inovací v chudých zemích**
- Zřejmě vyšší ztráta než zisky z liberalizace v jiných oblastech!
- Zisk hlavně **USA**, dále Německo, Francie
- Ztráty – **Mexiko, Brazílie, Indie**; Kanada, Británie, Japonsko!
  
- Přejímání technologií je typickou cestou k rozvoji (USA v 19. století!)

# TRIPS a farmaceutický průmysl

- Léky v rozvojových zemích byly zahrnuty do režimu TRIPS
- Strach rozvojových zemí a NGOs, že v rozvojových zemích prohibitivně stoupne cena potřebných léků
- Výjimky – nelze patentovat metody diagnostikování nebo operací
- **Povoleno vyrábět nutné léky pro vlastní trh, ne pro export**
- Kolem 2000 – potřeba anti-retrovirů proti AIDS
- **Problém pro LDCs – nemají kapacitu na výrobu > import generik z Indie > spor**



# TRIPS a farmaceutický průmysl

- Katarské kolo – kompromis – **povoleno vyvážet generika do nejchudších zemí, které čelí zdravotní krizi**
- Zákaz následného re-exportu
- = farmaceutické firmy generují zisk v bohatých zemích, kde jsou IP chráněno, v rozvojovém světě se používají kopie
- Snahy Pharmacy zlepšit svou reputaci – zlevněné léky pro rozvojové země atd.

# TRIPS a farmaceutický průmysl

- Přetrvávající problém – tropické nemoci (malárie, žlutá zimnice...)
- Malá motivace investovat do nových léků
- Často chybí i současně dostupné a levné léky
- > prostor pro rozvojovou a humanitární pomoc

# Další kontroverzní oblasti

- **Tradiční znalosti lidí v rozvojových zemích**
  - - místní kultura, tradiční medicína
  - > riziko, že si na to firmy z vyspělých zemí pořídí IP
- **Geografická označení**
  - - vlastnosti produkty jsou spojeny s místem, kde se vyrábí
  - - portské víno, šampaňské, parmská šunka
  - - snaha EU bránit prémiové ceny